

MÅNADSFARTYG December 2023 – Motorfartyget *Olof Trätälja*

Klassikern *Sydfart* har fått tillbaka sitt ursprungliga namn *Olof Trätälja*. Det är ett av världens äldsta fraktfartyg i kommersiell lasttrafik. Ägare är ett kompisgäng från Kalmar som driver ett partrederi som varvar lastseglingar med kostsamma renoveringar för att bevara fartyget för framtiden.

Under en strålande försommardag år 2023 stävar 32 meter långa *Olof Trätälja* in i Göteborgs hamn efter att ha seglat hela vägen från Kalmar. Fartyget lägger till på Ringön på Hisingen där Anders Nielsen, en av delägarna i Ångfartygsaktiebolaget 1879, tar emot och visar runt på det 144 år gamla k-märkta fartyget som för många är känd som *Sydfart* men som fått tillbaka sitt originalnamn. Han visar allt från den gamla skansen i fören som renoverats med största noggrannhet till det tomma lastrummet och styrhytten med alla trädetaljer.

– Här har vi det gamla talröret ner till maskin, säger han och pekar på ett mässingsrör.

Fått roll i norsk storfilm

Att fartyget tog sig hela vägen till Göteborg i våras berodde på ett mycket speciellt uppdrag som rederiet fått. *Olof Trätälja* har fått en roll i den norska storfilmerna Konvoi som bland annat spelats in i Trollhättan. Det är en film som ska ha premiär till jul i Norge och som handlar om sjöfolkets öden under Andra världskriget. Efter att Tyskland börjat avancera i Sovjetunionen 1941 tvingades de allierade att hjälpa ryssarna. Konvojer av lastfartyg färdades från Island mot Murmansk och plötsligt befann sig vanliga sjömän öga mot öga med det tyska krigsmaskineriet i det arktiska havet. Färden skulle senare komma att kallas för "världens värsta sjöresa".

– Scenen där vi är med utspelar sig på ishavet med dimma. Skådespelarna hänger i ett nät på fartygets bog och puttar undan minor som kommer drivande, säger Anders Nielsen.

Kompisgäng köpte *Sydfart*

Uppdraget är viktigt för att rederiet ska få in pengar till verksamheten. Det hela började för elva år sedan då ett kompisgäng på sju personer gick samman och köpte *Sydfart* som då drevs av Larry Hansson i Grönhögen på Öland. Han hade haft fartyget sedan 1977 och fraktat i huvudsak spannmål på Östersjön med Grönhögen som hemmahamn. Larry Hansson fortsatte segla med fartyget till långt efter sin 80-årsdag.

– Jag har känt Larry sedan jag var liten pilt och tyckte det skulle vara jäkligt synd om *Sydfart* skulle försvinna. Vi lyckades skramla ihop ett kompisgäng på sju personer med sjöfartsbakgrund och anknytning till Kalmar, åkte till Grönhögen och köpte fartyget, säger Anders Nielsen.

Samtidigt bildade de Ångfartygsaktiebolaget 1879 för att kunna fortsätta driva fartyget. Att göra det som en förening var inte aktuellt.

– Det var inte tal om det ens. Vår målsättning är att bevara fartyget i största möjliga mån och samtidigt bedriva viss kommersiell sjöfart för att få in pengar i kassan. Vi hade kunnat registrera henne som fritidsbåt och då hade vi sluppit alla krav på dyra inspektioner och att ha folk med rätt behörigheter. Det hade varit enklare, men själva grejen är att vi vill ha henne aktiv som ett av världens äldsta lastfartyg som fortfarande är aktivt i trafik, säger Anders Nielsen.

Byggdes år 1879

Olof Trätälja byggdes vid Thorskogs Mek. Verkstad och Skeppsvarv i slutet av 1870 talet. Första gången hon finns omnämnd är år 1878 som "På stapel stående jernångfartyg". Hon levererades 1879 till skeppsredaren Gustav Silvén i Säffle och fick namnet *Olof Trätälja* efter den värmländske vikingahövdingen. Detta namn hade hon ända fram till 1965 då hon fick nya ägare och nytt namn. Efter *Olof Trätälja* blev det *Hamnfjord*, sedan 1969 *Stigfjord* och 1972 *Ann*. När så Larry och hans son Peter Hansson köpte fartyget till Öland 1977 fick hon namnet *Sydfart*.

Allt svårare att få laster

Men det har blivit allt svårare för dem att hitta laster.

– Tyvärr passar hon inte in i dagens transportsystem, båten är för liten med en omodern lastlåda för storleken på lasthanteringsutrustningen idag. Med ISPS¹ försvann många småhamnar, så som Uppsala, Enköping och Strängnäs där denna typ av tonnage hade sin främsta sysselsättning. Mycket handlar om kontakter och människor med hjärta för fartyget.

¹ ISPS = International International Ship and Port Facility Security Code.

– Hos Kalmar Lantmän har det alltid funnits folk som gillat *Sydfart*, så när vi köpte fartyget kunde vi bara lyfta på luren och ringa så fick vi så mycket laster vi orkade. Första året körde vi 13 laster, men sedan har Kalmar Lantmän blivit uppköpta och flera av kontakterna med hjärta för fartyget har gått i pension, säger han.

Därför hoppas de nu på att kunna hitta nya uppdrag för *Olof Trätälja*.

– Båten behöver ut och röra på sig, vi behöver insegling i frakter eller kanske fler roller i filmer eller på utställningar. Vi söker olika bidrag, men det är många som söker och dessutom svårt att få eftersom vi är ett aktiebolag, vilket är vinstdrivande i mångas ögon. Men vi gör allt utan lön, allt går direkt tillbaka till båten.

Direkt efter filminspelningen i Göteborg gick *Olof Trätälja* upp till Kållandsö Varv i Vänern för att installera nya tankar för bränsle och färskvatten. I början av september styrde *Olof Trätälja* tillbaka till Kalmar genom Göta Kanal. Fartyget är byggt med måtten Götamax, alltså det maximala som kan passera i Göta kanal.

FAKTA:

Namn: Olof Trätälja.

IMO: 5262768

Hemmahamn: Kalmar

Löa: 31.71 m

Bredd max: 6.53 m

Klassnotering: SE-A(50), A1, UMS

Byggd: År 1879 på Thorskogs Mekaniska Verkstad i Lödöse för skeppsredaren Gustav Silvén i Säffle.

Skrov: Nitat Bessermer järn

Huvudmaskin: Volvo Penta TMD120A 199 kW.

Text & Foto: Christopher Kullenberg Rothvall